

Dokuz Yıllık Seçim Sürecinin Kısa Hikayesi: Lübnan

Ayşe Selcan Özdemirci

Seçimi Geciktiren İç ve Dış Nedenler

Anayasaya göre dört yılda bir yapılması gereken genel seçimler Lübnan'da en son 2009 senesinde yapılabildi. Ülke, son hükümetin görev süresinin bitişini müteakip çeşitli iç ve dış faktörler nedeniyle bir türlü genel seçimlere gidemedi. Öncelikle iç politikada 2,5 yıl süren cumhurbaşkanlığı krizi Lübnan siyasetini tamamen kilitledi. Ülkenin iki rakip siyasi bloğu olan 8 Mart ve 14 Mart blokları ortak bir isim konusunda anlaşma sağlayamadı. 8 Mart lideri Hizbullah'ın seçimleri boykot etmesi Lübnan siyasetini sekteye uğrattı ve ülkede yasama ile yürütme tamamen durdu. 31 Ekim 2016 tarihinde Hizbullah'ın adayını Mişel Aun cumhurbaşkanı seçilirken 14 Mart Bloğu ve Gelecek Hareketi lideri Saad Hariri "en önemli misyonu genel seçimlerin yapılmasını sağlayacak" olan hükümette başbakan koltuğuna oturdu.

Ancak seçimlerin yapılmasını geciktiren tek neden cumhurbaşkanlığı makamına dair tartışmalar değildi. Lübnan ekonomisi ciddi bir darboğaza girdi, ekonomik büyüme %8'den %1'e kadar düştü ve buna işsizlik oranlarındaki artış eklendi. Ayrıca işlemeyen bürokrasiye eşlik eden yolsuzluk ve mezhepçilik iddiaları toplumsal huzursuzluğu tırmandırdı. Ülke genelinde sık sık yaşanan elektrik ve su kesintilerine bir de ulusal çöp toplama firması Sukleen'in görev süresinin bitışı ile patlak veren çöp krizi ülke çapında halk eylemlerine yol açtı. Lübnan sokaklarını dolduran çöplerin kaldırılması için başlatılan eylemler kısa sürede Lübnan temel siyasal aktörlerinin eleştirildiği politik bir mecraya yöneldi. Tüm bu problemlere Lübnan'a sığınan yaklaşık 1.2 milyon Suriyelinin varlığının sosyo-ekonomik ve güvenlik temelli yükü de eklenince, Lübnan içindeki mezhepsel kutuplaşma had safhaya tırmandı.

İç siyasete hakim olan bu karışıklıklar Lübnan'ı dışarıdan kuşatan problemlerle ülkeyi tam bir kaos ortamına sürükledi. Hizbullah'ın Suriye'de aktif olarak rejim safında savaşa katılması sadece Lübnan sosyal yapısı üzerinde değil, ülke güvenliği ve diğer ülkelerle ilişkileri bağlamında da sayısız probleme yol açtı. Özellikle Arsal şehri başta olmak üzere Lübnan'ın birçok yerinde Hizbullah-DEAŞ ve el-Nusra arasındaki çatışmalar ve terör eylemleri korku saçtı. Öte yandan Lübnan üzerindeki etkisi giderek azalan Suudi Arabistan, Hizbullah eliyle İran'ın bölgede artan hakimiyetine Lübnan üzerinden meydan okumaya çalıştı. Lübnan hükümetine Hizbullah'ın bölgedeki etkin rolünün engellenmesi için baskı yapan Suudi Arabistan önce ülkeye yapacağı askeri yardımı durdurduğunu açıkladı. Akabinde Lübnan ile ekonomik ilişkilerini askıya alan Suudi Arabistan son olarak Hariri'nin istifasıyla Lübnan'da yeni bir krizin müsebbibi oldu.

Hariri, 4 Kasım 2017 tarihinde Suudi Arabistan'a ani bir ziyaret gerçekleştirdi ve canlı yayında Hizbullah ve İran'ı suçlayarak görevinden istifa ettiğini açıkladı. Konuşmasında, "Hizbullah ve İran'ın bölgeyi istikrarsızlaştırdığını" ifade eden Hariri, kendisine yönelik bir suikast düzenleneceği endişesi taşıdığını da dile getirdi.[1] Hariri'nin istifa edeceğine dair yakın zamana kadar herhangi bir ipucunun olmaması, programında yer almamasına rağmen Suudi Arabistan'a gerçekleştirdiği ani ziyaret ve istifanın bu ziyaret esnasında açıklanması hadisenin ağırlıklı olarak, Suudi Arabistan-İran bölgesel rekabetinin bir yansıması olarak değerlendirilmesine neden oldu.

Ortadoğu'da giderek tırmanan Suudi Arabistan-İran rekabeti, buna eşlik eden İsrail'in bölgede nüfuzunu geliştirme çabaları ve son olarak ABD-Rusya arasındaki güç mücadelesi şeklinde özetlenebilecek üç temel etken iç siyaseti dış güçlere tamamen bağımlı olan Lübnan'da seçimlerin önündeki dış engeller arasında yerini aldı.

Seçim Hazırlıkları

Lübnan parlamentosunda yer alan tüm gruplar 1960 çoğunlukçu seçim yasasının ("winner takes all") değişmesi konusunda hemfikir olmakla beraber yeni seçim yasasının içeriği üzerinde görüş birliğini uzun süre sağlayamadılar. İki yüzü aşkın öneri, zaman zaman sokağa taşınan tartışmalar ve gerginlikler nihayet 12 Haziran 2017 tarihindeki meclis oturumunda yeni yasanın kabulü ile 'şimdilik' sona erdi. Daha sonra sürpriz istifasıyla "şok etkisi" yaratmak istediğini söyleyen Hariri, 21 Kasım 2017 tarihinde Fransa Cumhurbaşkanı Macron'un arabuluculuğuyla ülkesine döndü ve Cumhurbaşkanı Aun ile gerçekleştirdiği görüşmeyi takiben istifasını geri aldığını ve Lübnan'ın bir an evvel genel seçimlere gideceğini açıkladı.

Yeni seçim yasası[2] her etnik gruba kendi temsilcisini seçme hakkı veriyor ve seçime katılan her partinin aldığı oy oranında milletvekili çıkarabileceği nispi temsil sistemine dayanıyor.[3] Yeni yasaya göre Lübnan 15 seçim bölgesine ayrılıyor ve yurtdışında yaşayan Lübnanlılar ilk kez bu seçimde oy kullanabilecekler. Yasa tasarısına ilişkin tartışmalarda bazı siyasi gruplar tarafından dile getirilen; askerlerin oy kullanması, meclisteki kadın milletvekilleri için kota uygulanması ve oy verme yaşının 21'den 18'e düşürülmesi

gibi talepler ise yeni seçim yasasında yer almıyor.[4]

Yapısal problemlerin çözülemediği ancak sosyal-siyasal problemlerin ertelenmesi noktasında bilhassa iç savaştan beri oldukça tedbirli politikalar izlenen Lübnan'da 6 Mayıs 2018 tarihinde yani 9 yıl aradan sonra genel seçimler yapılacak. Söz konusu seçimlerin ülkenin problemlerini çözeceği, bölgesel krizlerin etkisini kıracağı yahut Lübnan'da herhangi bir alanda ciddi iyileşme sağlayacağını iddia etmek, ülke tarihi ve bölgesel dengeler göz önünde bulundurulduğunda fazla iyimser bir beklenti olur. 6 Mayıs'ta Lübnan'da yapılacak seçimler için hazırlanan listeler değerlendirildiğinde, Lübnan aktörlerinin statükodan yana tavır almayı tercih ettiği görülmektedir. Bu bir başka ifade ile Lübnan politik aktörlerinin yapısal sorunların çözümünü erteleyerek, Suriye ve Yemen krizleri başta olmak üzere bölgesel karışıklıklar netleşene kadar konumlarını korumaya çalıştıklarına işaret etmektedir. Son tahlilde Lübnan'da bu seçimlerde ulusal programlar, kalkınma planları, ekonomik iyileştirme projeleri veya sorunların çözümüne ilişkin reçeteler değil, karmaşık ittifaklardan müteşekkil listeler vasıtasıyla oy kazanma hesapları yarışıyor.

[1] "Hariri's resignation speech: in full", The Daily Star, Nov. 4, 2017.

[2] Yeni seçim yasası tam metin için bkz:

قوانين الانتخاب بعد الاستقلال: قانون 2017، تاريخ
رقم ق 44، قانون انتخاب أعضاء مجلس
النواب، (Bağımsızlık Sonrası Seçim
Kanunları: 2017 Yılı Tebliği 17/6/2017, 44
No.lu Kanun, Temsilciler Meclisi
Üyelerinin Seçimi Hakkında
Kanun), <https://www.lp.gov.lb>, (E.T:
10.01.2018)

[3] "Lebanese parties agree on electoral law", Middle East Eye, June 13, 2017.

[4] Yeni seçim yasasına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz: "The New Electoral Law: How Does it Work?", Blog Baladi, www.blogbaladi.com, (E.T: 10.02.2018)
